

Sygn. akt III PK 97/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak

SSA Ewa Stefańska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa T.D.

przeciwko Domowi Dziecka Nr 2 w Z.

o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadwymiarowych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 kwietnia 2017 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Z.

z dnia 4 marca 2016 r., sygn. akt IV Pa/16,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Z. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka T. D. ostatecznie domagała się zasądzenia od pozwanego Domu
Dziecka Nr 2 w Z. na jej rzecz kwoty 35.936,58 zł wraz z ustawowymi odsetkami

tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach ponadwymiarowych w okresie od lutego 2012 r. do grudnia 2013 r. Wyrokiem z dnia 27 października 2015 r., sygn. akt IV .../15, Sąd Rejonowy w Z. – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 35.936,58 zł wraz z ustawowymi odsetkami, co do kwoty 3.798,15 zł nadając wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powódka jako wychowawca zatrudniony w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, wykonywała pracę w godzinach ponadwymiarowych. Przydzielane powódce w grafiku 40 godzin tygodniowo, były to godziny zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z wychowankami albo na ich rzecz, co przewyższało obowiązkowy wymiar godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych, wynoszący 26 godzin tygodniowo, zgodnie z przepisem art. 42 ust. 3 Lp 8 lit. a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1379, ze zm., zwanej dalej „Kartą Nauczyciela” lub „ustawą”). W czasie każdego ośmiogodzinnego dyżuru powódka sprawowała opiekę nad dziećmi, nie dysponowała więc 3 godzinami dziennie (14 tygodniowo) wolnymi od formalnej i faktycznej opieki oraz odpowiedzialności nad dziećmi, które mogłaby wykorzystać jako tzw. godziny dyrektorskie.

Na tle takich ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie. Wskazał, że na podstawie art. 237 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 575, zwanej dalej „ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej” lub „ustawą nowelizującą”) przez okres 2 lat od dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej, tj. od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2013 r., do osób zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych należało stosować przepisy Karty Nauczyciela. Zdaniem Sądu pierwszej instancji powołany przepis ustawy nowelizującej nie zawiera włączeń, a więc w powyższym okresie do wychowawców zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych należało stosować także przepis art. 42 ust. 3 Lp 8 lit. a Karty Nauczyciela, wprowadzający 26 godzinny tygodniowy wymiar czasu pracy z wychowankami albo na ich rzecz.

Wyrokiem z dnia 4 marca 2016 r., sygn. akt IV Pa .../16, Sąd Okręgowy w Z. – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu pierwszej instancji. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd odwoławczy podzielił ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, uznając za niezasadny podniesiony przez pozwanego w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wadliwą ocenę dowodów. Jako nietrafne ocenił także zarzuty naruszenia: art. 237 ust. 1 ustawy nowelizującej oraz art. 42 ust. 3 Lp 8 lit. a, art. 35 ust. 2 i art. 91c Karty Nauczyciela.

Sąd Okręgowy uznał za prawidłową dokonaną przez Sąd pierwszej instancji wykładnię art. 237 ust. 1 ustawy nowelizującej, wskazując, że w powołanym przepisie nie ma włączeń stosowania w okresie przejściowym określonych przepisów Karty Nauczyciela w brzmieniu dotychczasowym, w szczególności dotyczących czasu pracy wychowawców zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Zdaniem Sądu odwoławczego, okres objęty sporem pokrywa się z okresem obowiązywania przepisu przejściowego, który utrzymał w mocy wszystkie dotychczasowe uprawnienia grupy zawodowej, do której należy powódka, w tym 26 godzinny tygodniowy wymiar czasu pracy z wychowankami albo na ich rzecz. W konsekwencji uznał, że nie doszło do naruszenia art. 91c Karty Nauczyciela poprzez niezastosowanie tego przepisu, nakazującego stosowanie przepisów Kodeksu pracy w zakresie spraw dotyczących stosunku pracy i nieuregulowanych w ustawie.

Według Sądu odwoławczego, przyjęcie proponowanej przez pozwanego wykładni art. 237 ust. 1 ustawy nowelizującej prowadziłoby do faktycznego braku możliwości stosowania powołanego przepisu, czego nie mógł zakładać racjonalny ustawodawca. Wobec zmiany statusu wychowawców zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na ich niekorzyść, poprzez wyłączenie tej grupy zawodowej spod działania przepisów Karty Nauczyciela, ustawodawca wprowadził okres przejściowy, realizując wskazania wynikające z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, zalecające wyznaczenie obywatelowi odpowiedniego czasu w przypadku wprowadzenia niekorzystnych dla niego zmian, aby mógł on odnieść się do nowej dla niego sytuacji prawnej. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że przepis art. 237 ust. 1 ustawy nowelizującej łagodził niekorzystne dla wychowawców zatrudnionych

w placówkach opiekuńczo-wychowawczych skutki zmiany ich statusu i warunków pracy, które zostały wprowadzone w celu zrównania statusu prawnego osób zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na podstawie przepisów Karty Nauczyciela i ustawy o pracownikach samorządowych.

Sąd Okręgowy uznał, że skoro faktyczny wymiar czasu pracy powódki wykraczał poza obowiązujące *pensum* 26 godzin dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z wychowankami albo na ich rzecz, pozostałe przepracowane przez nią godziny były godzinami ponadwymiarowymi, o jakich mowa w przepisie art. 35 ust. 2 Karty Nauczyciela. Stwierdził, że powódce należy się wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe planowane w grafikach stale, odgórnie, w tym samym wymiarze w całym okresie spornym, w wysokości wynikającej z treści przepisu art. 35 ust. 3 Karty Nauczyciela. Powódka nie miała bowiem ustalonego odrębnie indywidualnego czasu pracy.

Od wyroku Sądu Okręgowego pozwany wniósł skargę kasacyjną, w której - w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej - zarzucił:

1) naruszenie art. 237 ust. 1 i ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że powódce w okresie objętym pozwem przysługiwało prawo do tygodniowego 26 godzinnego obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (*pensum*), a w konsekwencji błędne przyjęcie, że w sprawie ma zastosowanie art. 35 ust. 2 i ust. 3 Karty Nauczyciela;

2) naruszenie art. 42 ust. 3 Lp. 8 lit. a Karty Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2012 r., tj. przewidującym dla powódki prawo do tygodniowego 26 godzinnego obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (*pensum*) w związku z art. 204 pkt 11 lit. a i art. 237 ust. 1 i ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przez jego zastosowanie, pomimo tego, że w okresie objętym pozwem regulacji tej stosowana do powódki Karta Nauczyciela już nie zawierała;

3) naruszenie art. 35 ust. 2 i ust. 3 Karty Nauczyciela w związku z art. 204 pkt 11 lit. a i art. 237 ust. 1 i ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przez jego zastosowanie, w sytuacji, gdy powódce w okresie objętym pozwem nie przysługiwało prawo do tygodniowego 26 godzinnego obowiązkowego

wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (*pensum*);

4) naruszenie art. 91c ust. 1 Karty Nauczyciela w związku z art. 204 pkt 11 lit. a i art. 237 ust. 1 i ust. 2 ustawy o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przez niezastosowanie do czasu pracy powódki w zakresie nieuregulowanym Kartą Nauczyciela przepisów Kodeksu pracy.

Pozwany wnosił o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie apelacji i zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji przez oddalenie powództwa w całości oraz rozstrzygnięcie o kosztach procesu i postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o oddalenie skargi oraz zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istotą sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy powódce zatrudnionej w pozwanej placówce opiekuńczo-wychowawczej jako nauczyciel mianowany przed dniem 1 stycznia 2004 r., przysługiwało w okresie od lutego 2012 r. do grudnia 2013 r. wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe, wynikające z przekroczenia tygodniowego pensum 26 godzin dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z wychowankami albo na ich rzecz, o którym mowa w art. 42 ust. 3 Lp 8 lit. a Karty Nauczyciela w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy nowelizującej.

W celu ustalenia adekwatnej normy prawnej należało cofnąć się do ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 137, poz. 1304), która w art. 2 pkt 1 lit. b do treści Karty Nauczyciela dodała art. 1 ust. 1a, poddając tej pragmatyce nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych przed dniem 1 stycznia 2004 r. w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych, działających na podstawie ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 930, ze zm.). Unormowanie to potwierdziło uprawnienia nauczycielskie pedagogów

zatrudnionych w tych placówkach przed dniem 1 stycznia 2004 r. Natomiast osoby zatrudnione począwszy od dnia 1 stycznia 2004 r. nie podlegały przepisom Karty Nauczyciela, lecz przepisom ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 902, zwanej dalej „ustawą o pracownikach samorządowych”).

Następnie ustawą z dnia 21 listopada 2008 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2009 r. Nr 1, poz. 1) zmieniony został art. 42 ust. 3 Lp 8 lit. a Karty Nauczyciela, któremu nadano treść: „Tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze zajęć ustala się (...) według następujących norm: wychowawcy w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego (...) 26 godzin”. Oznaczało to ustalenie niższego pensum dla wychowawców zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, o ile zatrudnienie ich nastąpiło przed dniem 1 stycznia 2004 r., zaś wymiar ich czasu pracy nie został określony w inny sposób (tj. na podstawie art. 42 ust. 2a, ust. 4a lub ust. 7 Karty Nauczyciela). Powyższe pensum nie dotyczyło jednak osób zatrudnionych począwszy od dnia 1 stycznia 2004 r., albowiem nie podlegały one przepisom Karty Nauczyciela.

W celu ujednolicenia sytuacji prawnej pracowników pedagogicznych placówek opiekuńczo-wychowawczych zatrudnionych w różnych okresach, na podstawie art. 204 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 575, zwanej dalej „ustawą nowelizującą”), z dniem 1 stycznia 2012 r. uchylony został art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela. Wolą ustawodawcy było, aby Karcie Nauczyciela nie podlegali pracownicy pedagogiczni placówek opiekuńczo-wychowawczych, niezależnie od daty ich zatrudnienia. Powyższy cel wynika z treści uzasadnienia projektu ustawy nowelizującej, w którym wskazano, że począwszy od dnia 1 stycznia 2004 r. pracownicy placówek opiekuńczo-wychowawczych są zatrudniani na podstawie ustawy o pracownikach samorządowych i analogiczny status będą mieli pracownicy zatrudnieni przed tą datą, którzy dotychczas podlegali przepisom Karty Nauczyciela.

Jednakże w art. 237 ust. 1 ustawy nowelizującej ustawodawca postanowił, że: „w stosunku do osób, o których mowa w art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela, w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, o których mowa w art. 228 ust. 1 i art. 229 ust. 1-7, ustawę - Karta Nauczyciela stosuje się przez okres 2 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy”. Natomiast z treści ust. 2 tego artykułu wynika, że osoby, o których mowa w ust. 1, po upływie 2 lat od dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej, stają się pracownikami samorządowymi w rozumieniu ustawy o pracownikach samorządowych.

W ocenie Sądu Najwyższego wykładnia językowa art. 237 ust. 1 ustawy nowelizującej prowadzi do wniosku, że do osób wymienionych w art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2012 r. (z tym dniem przepis ten uchylono), a więc także do powódki jako wychowawcy zatrudnionego w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, przez wskazany okres 2 lat należało stosować Kartę Nauczyciela w jej aktualnym brzmieniu, a zatem w kolejnych wersjach obowiązujących począwszy od dnia 1 stycznia 2012 r. Gdyby celem ustawodawcy było utrzymanie w stosunku do pracowników pedagogicznych zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przed dniem 1 stycznia 2004 r. wszystkich uprawnień przysługujących im dotychczas na podstawie przepisów Karty Nauczyciela, w analizowanym przepisie postanowiłby, że „ustawę - Karta Nauczyciela, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2012 r., stosuje się przez okres 2 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy”.

W piśmiennictwie wskazuje się, że w państwach demokratycznych wykładnia językowa i znaczenie literalne przepisu powinny zajmować pozycję uprzywilejowaną w stosunku do wykładni systemowej i funkcjonalnej, a za pierwszeństwem wykładni językowej przemawiają zarówno argumenty analityczne (wykładnia prawa jest wykładnią tekstów prawnych), jak i argumenty polityczne, albowiem w państwie praworządnym obywatele mają prawo polegać na tym, co prawodawca w tekście prawnym powiedział, a nie na tym, co zamierzał powiedzieć lub co powiedziałby, gdyby znał nowe okoliczności (por. W. Jakimowicz, Wykładnia w prawie administracyjnym, Kantor Wydawniczy Zakamycze 2006, s. 428). Natomiast Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 stycznia

2005 r. (P 15/02, OTK-A 2005 nr 1, poz. 4) wyraził trafny pogląd, że wykładni przepisu dokonuje się zawsze, nawet w sytuacjach pozornie niebudzących wątpliwości interpretacyjnych, a zasada *clara non sunt interpretanda* zamienia się właściwie w zasadę *interpretatio cessat in claris* (interpretację należy zakończyć, gdy osiągnięto jej jednoznaczny rezultat), co w istocie oznacza, że przywołana zasada przekształca się niejako w swe przeciwieństwo - *omnia sunt interpretanda*. Stosowanie prawa przez sądy musi więc zakładać stały, nieodłączny aspekt interpretacyjny.

Jednakże, zdaniem Sądu Najwyższego, za rozumieniem powołanego przepisu w sposób proponowany przez skarżącą nie przemawiają także inne metody wykładni, tj. wykładnia systemowa i funkcjonalna. Po pierwsze - niezrozumiałym byłoby „zamrożenie” przez ustawodawcę na datę 31 grudnia 2011 r. sytuacji prawnej określonej części pracowników pedagogicznych zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, których - w przeciwieństwie do pozostałych nauczycieli - nie dotyczyłyby kolejne zmiany przepisów Karty Nauczyciela następujące w okresie od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. Po drugie - nietrafny jest argument powódki podniesiony w odpowiedzi na skargę kasacyjną, iż stosowanie do osób wymienionych w art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2012 r., przepisów Karty Nauczyciela w brzmieniu aktualnym, oznaczałoby, że art. 237 ust. 1 ustawy nowelizującej „nie miałby jakiegokolwiek znaczenia prawnego”. Twierdzenie to mogłoby być prawdziwe jedynie wówczas, gdyby na skutek zmian wprowadzonych do Karty Nauczyciela ustawą nowelizującą, zbiór przepisów dotyczących pracowników pedagogicznych zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych pozostawałby zbiorem pustym lub prawie pustym. Tymczasem w analizowanym przypadku taka sytuacja nie zachodzi.

Ustawą nowelizującą uchylone zostały art. 1 ust. 1a i art. 9 ust. 1a Karty Nauczyciela, dotyczące podlegania tej ustawie nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych przed dniem 1 stycznia 2004 r. w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych, a także kwalifikacji wymaganych od nauczycieli zatrudnionych w tych placówkach. Ponadto zmienione zostały: art. 1 ust. 2 pkt 4, art. 3 pkt 1-3,

art. 6a ust. 12, art. 9 ust. 1 i ust. 1a, art. 9b ust. 1, art. 9c ust. 4 pkt 1 i 2, art. 9g ust. 11a pkt 5, art. 9g ust. 11a pkt 8, art. 9g ust. 11b, art. 20 ust. 8, art. 28 ust. 1, art. 35 ust. 1, art. 42 ust. 3 Lp 8 lit. a, art. 42 ust. 7a, art. 49 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela.

Z powyższego wykazu wynika, że ustawą nowelizującą uchylone lub zmienione zostały przepisy dotyczące: definicji ustawowych, upoważnienia do wydania rozporządzenia w sprawie ocen pracy nauczycieli zatrudnionych w placówkach, kwalifikacji wymaganych od nauczycieli zatrudnionych w placówkach, nadania nauczycielowi zatrudnionemu w placówce kolejnego stopnia awansu zawodowego, wpisu na listę ekspertów, przydzielania stażyście opiekuna, podjęcia pracy przez nauczyciela pozostającego w stanie nieczynnym, rejestracji czasu pracy, odprawy pieniężnej, godzin nadwymiarowych, funduszu nagród. Począwszy od dnia 1 stycznia 2012 r. przepisy te nie miały więc zastosowania do nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych przed dniem 1 stycznia 2004 r. w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych.

Natomiast, w okresie od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2013 r., do tej grupy zawodowej znajdowały zastosowanie pozostałe przepisy Karty Nauczyciela, dotyczące m.in.: obowiązków nauczycieli (art. 6), nawiązania, zmiany i rozwiązania stosunku pracy (art. 10 i nast., za wyjątkiem przepisów dotyczących odprawy pieniężnej), warunków pracy i wynagrodzenia (art. 29 i nast., za wyjątkiem przepisów dotyczących godzin nadwymiarowych i czasu pracy), nagród jubileuszowych (art. 47 i nast.), uprawnień socjalnych i urlopów (art. 53 i nast.), ochrony zdrowia (art. 72 i nast., w tym urlopu dla poratowania zdrowia), odpowiedzialności dyscyplinarnej (art. 75 i nast.), uprawnień emerytalnych (art. 86 i nast.). Obowiązywanie powyższych przepisów w brzmieniu aktualnym w stosunku do nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych przed dniem 1 stycznia 2004 r. w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych, wynika bezpośrednio z dyspozycji art. 237 ust. 1 ustawy nowelizującej.

Zdaniem Sądu Najwyższego celem ustawodawcy, który dokonał nowelizacji przepisów Karty Nauczyciela w opisany wyżej sposób, było stopniowe zbliżanie statusu prawnego pracowników pedagogicznych zatrudnionych w placówkach

opiekuńczo-wychowawczych, niezależnie od daty ich zatrudnienia. Szczególny status zawodowy osób zatrudnionych na tych stanowiskach przed dniem 1 stycznia 2004 r. nie uległ natychmiastowemu zniesieniu, lecz ustawodawca przewidział dwuletni okres przejściowy, w którym zostały one pozbawione części uprawnień. Jednakże w okresie tym pracownicy pedagogiczni placówek zachowali m.in. prawo do nagród jubileuszowych, uprawnień socjalnych i urlopów, urlopu dla poratowania zdrowia.

Ustawą nowelizującą zmieniony został także art. 42 w ust. 3 Lp 8 lit. a Karty Nauczyciela, który przewidywał, że tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, dla wychowawców zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego wynosił 26 godzin. Począwszy od dnia 1 stycznia 2012 r. powyższy przepis nie zawiera już regulacji dotyczącej tej grupy zawodowej.

Z uwagi na treść art. 237 ust. 1 ustawy nowelizującej, który nakazywał stosować do osób, o których mowa w art. 1 ust. 1a Karty Nauczyciela (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2012 r.), przepisy Karty Nauczyciela przez okres 2 lat od wejścia w życie tej ustawy, należy przyjąć, że w okresie tym czas pracy wychowawców zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych był uregulowany w art. 42 ust. 1 i ust. 2 Karty Nauczyciela. Zgodnie z powołanymi przepisami czas pracy nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć nie mógł przekraczać 40 godzin na tydzień. W ramach czasu pracy nauczyciel obowiązany był realizować: 1) zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, prowadzone bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, 2) inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły, 3) zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym. W konsekwencji trzeba przyjąć, że w okresie objętym sporem powódkę obowiązywał czterdziestogodzinny tydzień pracy.

W ocenie Sądu Najwyższego powołane przepisy stanowiły samodzielną podstawę prawną do wyznaczenia powódce w spornym okresie wymiaru zajęć z wychowankami w ilości 8 godzin dziennie i 40 godzin tygodniowo. Wprawdzie analogiczny wymiar czasu pracy wynikał z art. 129 § 1 k.p., jednak z uwagi na

regulację zawartą w Karcie Nauczyciela, nie było potrzeby stosowania tego przepisu na podstawie art. 91c Karty Nauczyciela. Ponieważ w okresie objętym pozwem powódce nie przysługiwało już pensum w wymiarze 26 godzin, nie mogła ona pracować w godzinach ponadwymiarowych i przepis art. 35 ust. 2 i ust. 3 Karty Nauczyciela nie mógł mieć zastosowania w niniejszej sprawie. Zarzuty skargi kasacyjnej okazały się więc częściowo zasadne.

Zarazem wskazać należy, że zmiana warunków płacy, która wynika wprost z ustawy, rozporządzenia lub innego aktu prawa (np. uchwały organu prowadzącego) może być - co do zasady - dokonana także na niekorzyść pracownika. Zmiana przepisów ustawowych dookreślających treść stosunku pracy powoduje zmianę obowiązków i praw stron z mocy prawa, niezależnie od ich woli (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2009 r., II PK 277/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 290). Natomiast jeżeli chodzi o kwestię składania wypowiedzenia zmieniającego nauczycielom zatrudnionym na podstawie mianowania, to do takich nauczycieli nie stosuje się art. 42 k.p. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 1999 r., I PKN 595/98, OSNAPiUS 2000 nr 8, poz. 300).

Wadliwa wykładnia prawa, dokonana przez Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku, implikowała jego uchylenie na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, wraz ze zgłoszonym przez pozwanego wnioskiem opartym na treści art. 415 k.p.c.